

Deltaplan Inburgering: Vaste voet in Nederland

Verslag van de manifestatie van 3 december 2007

Rotterdam, 3 december 2007. Circa 1000 mensen uit heel Nederland bezochten de Manifestatie Deltaplan Inburgering in de Van Nelle Ontwerpfabriek. Het programma bevatte workshops en discussieprogramma's waarbij het thema inburgering steeds vanuit een ander gezichtspunt werd belicht. Hoe kijken gemeenten, taal- en inburgeringscoaches, docenten en inburgeraars tegen inburgering aan? Welke knelpunten komen zij tegen en welke verrassend creatieve oplossingen hebben zij daarvoor bedacht? Het was een dag vol inspirerende verhalen en onderlinge uitwisseling, afgewisseld met een flinke portie zang, dans, theater en cabaret. In deze publicatie wordt een impressie gegeven.

Vaste voet in Nederland

Met de voeten in de klei. Zonder dat je schoenen vies worden. Het was een symbolisch onderdeel van het plenaire ochtendprogramma "Vaste voet in Nederland", tijdens de manifestatie. 'De Wet inburgering is geen eindstation, maar een opstaphalte. Rijden leer je ook pas na het rijexamen.'

Het ochtendprogramma start met flinke portie cultuur. Een swingende show van het Internationaal Danstheater schudt het publiek klaarwakker. Dan is het de beurt aan minister Ella Vogelaar voor Wonen, Wijken en Integratie. In haar speech maakt ze duidelijk dat integratie een wederkerig proces is. Het wordt alleen een succes als iedereen er de schouders onder zet. Vogelaar beëindigt haar toespraak met een oproep aan de mensen in het werkveld. Zij, die met de voeten in de klei staan. 'Elke reis begint met een eerste stap. Ik hoop van harte dat u die eerste stap samen met mij wilt zetten.'

Symbolische eerste stap

Het blijft niet bij woorden. Op het podium verschijnen wethouders uit Den Haag, Deventer, Arnhem, Utrecht, Tilburg, Rotterdam en Amsterdam. Onder aanmoediging van presentator Rachid Larouz (de zoon van de Turkse slager Achmed uit 'Raymann is laat') zetten de wethouders dapper een symbolische eerste stap in een bak klei. Hun persoonlijke boodschap – verpakt in een filmpje – verschijnt op een groot scherm. Zo vergelijkt de Arnhemse wethouder Willem Hoeffnagel inburgering met leren autorijden. 'Na het rijexamen begint het pas echt.' De wethouders worden beloond met een stel regenlaarzen, al dan niet voorzien van een fraaie luipaardprint. De dansers van het Internationaal Danstheater

hebben het schoeisel al ingelopen. Op het popnummer These boots are made for walking. Aanstekelijk: minister Vogelaar kan het niet laten mee te deinen. Zonder laarzen, dat wel.

Inburgering is van ons allemaal

De Wet inburgering biedt kansen voor startende allochtone ondernemers. 'Pak die kansen', zegt Wilma Gillis tijdens haar speech. Zij werd in 1997 uitgeroepen tot eerste zwarte zakenvrouw van het jaar. Oud-premier Ruud Lubbers laat er tijdens zijn plenaire lezing geen misverstand over bestaan: hij draagt de plannen van minister Vogelaar een warm hart toe. In een vlammend betoog roept hij

op tot participatie. 'Inburgering is van ons allemaal.' Het wordt tijd om de inburgeraars zelf aan het woord te laten, vindt presentator Larouz. Souad Belfadil, Patricia Nolda en Haydee Maria Prado Torres beklimmen het podium. 'Kunnen jullie iets positiefs vertellen over de inburgeringscursus?' vraagt Larouz. 'Zoek je iemand die ingeburgerd is? Dat ben ik!', zegt Haydee. 'Ik heb mijn praktijkdiploma boekhouden afgerond. Helaas heb ik nog steeds geen baan. Bij sollicitaties krijg ik te horen dat ik te weinig ervaring heb, maar hoe moet ik die anders opdoen dan in een baan? Help inburgeraars aan het werk.'

Sinterklaas

'Sinterklaas is niet geliefd bij allochtonen.' Presentator Larouz, altijd in voor een goede grap, grinnikt. 'Hij komt uit het buitenland en geeft cadeaus aan Nederlanders. Daarna gaat hij weer snel terug naar zijn eigen land. Zo kan het ook, zegt mijn buurvrouw.' De zaal buldert. Larouz stelt voor om met zijn allen een liedje te zingen. Een Sinterklaasliedje? Nee, de eerste voorzichtige tonen gaan al snel over in een bloedserieuze eed. Alle aanwezigen zweren plechtig - met twee vingers in de lucht - dat ze zich met hart en ziel gaan inzetten om van het Deltaplan Inburgering een daverend succes te maken. De ochtend eindigt met een inspirerend filmpje. Sofia is sinds 2002 in Nederland. Ze volgt een traject bij Calder Arbeidsintegratie en vertelt enthousiast over haar stage waarbij ze oudere mensen helpt. Mohammed uit Afghanistan werkt hard in zijn eigen kledingatelier. Een vrijwilliger coacht hem en dat werkt ontzettend goed. In zijn eigen taal was hij analfabeet. Door een intensieve Nederlandse privé taal cursus lukt het hem toch om het benodigde niveau te behalen. Het Internationaal Danstheater sluit de ochtend met een laatste optreden af. Iedereen spoedt zich de zaal uit voor een 'wereldbroodje' en een flitsend optreden van wereldband NOYA.

Speech Ella Vogelaar

Integratie is een wederkerig proces

'Laat er geen misverstand over bestaan. Voor u staat een minister die de inburgering weer hoog op de lokale politiek-bestuurlijke agenda wil zetten.' Dit zijn de woorden van minister Ella Vogelaar van Wonen, Wijken en Integratie tijdens de Manifestatie Deltaplan Inburgering.

Vogelaar spreekt. Vol energie, bevlogen. Op 3 december richt ze zich niet alleen direct tot de toehoorders in de Van Nellefabriek, maar ook indirect tot alle Nederlanders. 'Het wordt alleen een succes als we er met zijn allen de schouders onder zetten. Autochtoon en allochtoon. De hele samenleving moet in beweging komen. Van bedrijven die stageplekken aanbieden aan inburgeraars tot vrijwilligers die hun burens op sleeptouw nemen in de eigen buurt of wijk. Want inburgering en integratie is een wederkerig proces.'

Maatwerk op wijkniveau

'Inburgering is vooral een middel om mensen te helpen hun talenten te ontplooiën en hun ambities te verwezenlijken',

‘Iedereen is nodig’

aldus Vogelaar. ‘Belemmeringen als gebrek aan kinderopvang of knelpunten in de privésfeer moeten worden onderkend en opgelost’. Ze legt daarbij de link tussen inburgering en de wijk aanpak. ‘Op wijkniveau kunnen we maatwerk realiseren.’

Als voorbeeld van wijkgerichte inburgering noemt Vogelaar de cursussen van de Stichting Taalvorming in Amsterdam. De stichting lokt vrouwen op een laagdrempelige manier hun huis uit en laat ze met elkaar communiceren op de school van hun kind. Deze voorbereiding op de formele inburgering blijkt goed te werken. Eenmaal over de drempel, durven deze vrouwen ook gemakkelijker een nieuwe stap te zetten. ‘Zij worden overblijfmoeder of hulpouder, spreken met gemak de schooldirecteur aan en gaan alleen naar de dokter. Is er een groter compliment denkbaar?’

Gemeenten bepalen doelgroep

‘Het is eigenlijk te gek voor woorden’, zegt Vogelaar. ‘Er zijn ettelijke honderdduizenden mensen die de taal moeten en willen leren. En toch worden we geconfronteerd met lege klassen. Daarom heeft het kabinet op mijn initiatief besloten de Wet inburgering te wijzigen. Sinds 1 november 2007 kunnen gemeenten zelf bepalen aan wie zij een aanbod doen. Ze hoeven niet meer uit te zoeken wie nu wel of niet voor een bepaald

aanbod in aanmerking komt.’ Het kabinet heeft 460 miljoen euro voor het Deltaplan Inburgering gereserveerd. ‘Daarmee kunnen jaarlijks ongeveer 60.000 mensen starten met inburgeren’, stelt Vogelaar. ‘Dat is flink meer dan de afgelopen jaren.’ Daarnaast is Vogelaar met haar collega’s van SZW en OCW bezig om in 2009 een participatiefonds te realiseren. Dat betekent veel minder bureaucratisch rompslomp voor gemeenten. Gevolg: arbeidsdeelname, inburgering, educatie en maatschappelijke participatie nemen toe. ‘Ik ga mijn best doen om van inburgering iets moois te maken en harde resultaten te halen. Ik heb u daarbij heel hard nodig. Gemeenten, uitvoerders, woningbouwcorporaties, vrijwilligers, welzijnsorganisaties, maar ook andere ministeries. Kortom, al diegenen die met hun voeten in de klei staan’, aldus Vogelaar. ‘Ik hoop van harte dat u de eerste stap samen met mij wilt zetten.’

Zwarte zakenvrouw Wilma Gillis ziet kansen

Op zoek naar ondernemersambitie

‘Inburgeren. Het is inmiddels een gangbaar werkwoord. Mooi hè?’ Het zijn de woorden van Wilma Gillis, zwarte zakenvrouw van het jaar in 1997. Kern van haar verhaal: de Wet inburgering biedt kansen voor startende allochtone ondernemers. ‘Pak die kansen.’

Gillis, een van de keynote speakers tijdens de manifestatie, woont al veertig jaar in Nederland. Ze was de eerste zwarte zakenvrouw van het jaar. ‘Ondernemerschap heeft onder allochtonen een hoge status. Toch krijgt dit aspect weinig aandacht in de aangeboden inburgertrajecten’, vindt zij. De intaker moet vragen naar ambities op het vlak van ondernemerschap. ‘Nu ligt de nadruk te veel op sociale activiteiten. Reken uitvoerders ook af op uitstroom in ondernemerschap.’ Bovendien kunnen aanbieders aparte trajecten samenstellen voor potentiële entrepreneurs, houdt Gillis haar gehoor voor. ‘En als de doelgroep te klein is, werk dan samen met andere gemeenten.’

Tips

Op de lijst met tips staat ook mentoring & coaching, samenwerking met Kamers van Koophandel en andere relevante organisaties. Gillis: ‘Vrouwenorganisaties en allochtonennetwerken kennen het potentieel. Ze weten hoe ze moeten werven en binden. Gebruik die kennis en betrek de inburgeraars zelf bij de monitoring en evaluatie van trajecten. Kortom: denk out of the box en beloon inburgeraars met vervolgentrajecten. Voor een langdurig dienstverband heb je echt meer nodig dan taalniveau A2.’ Inburgeren gaat volgens haar verder dan het leren van de taal. ‘Toen ik klein was, werd ik wel eens “dropje” genoemd. Mijn moeder werd daar boos om. Een negatieve gevoelswaarde.’ ‘De wet is een opstapstation, geen eindhalte. Inburgeren is een reis, tijdens die reis leer je de taal en kom je mensen tegen die je helpen. En uiteindelijk ben jij diegene die anderen helpt. Inburgeren is investeren.’

'Inburgering is van ons allemaal'

Ruud Lubbers fan van Deltaplan

'Ik ben fan van het Deltaplan Inburgering.' Oud-premier Ruud Lubbers laat er tijdens zijn plenaire lezing geen misverstanden over bestaan: hij draagt de plannen van minister Vogelaar een warm hart toe. In een vlammend betoog roept hij op tot participatie: 'Inburgering is van ons allemaal.'

Een derde bevrijding, dat heeft Nederland volgens Lubbers nodig. Na het einde aan de Tweede Wereldoorlog in 1945 en de Koude Oorlog in 1989, moet Nederland ook nu bevrijd worden van angst. Angst voor

mensen die anders denken en er anders uitzien. 'Maar dit keer zijn er geen geallieerden. Nu moeten we het zelf doen', waarschuwt hij.

Krankzinnig

Als voormalig VN-commissaris voor de vluchtelingen is Lubbers lange tijd weggeweest uit Nederland. 'Bij terugkomst schrok ik. Mensen misbruiken het woord integratie. "Ga weg als het je niet bevalt", zeggen ze. Ze zijn bang, zitten te somberen. Dat is toch krankzinnig! Tegelijkertijd staan er nog te veel kinderen en kleinkinderen van allochtonen aan de zijkant in onze maatschappij. Dat kunnen we niet accepteren.'

Nationale inspanning

Om de vrees voorbij te komen is participatie nodig. 'Zo kunnen we elkaar ontmoeten', stelt de oud-premier. 'Participeren begint met taal, maar moet je verbinden met andere activiteiten. Alle lof voor het gemeentebestuur, maar inburgering gaat verder. Het vraagt om een nationale inspanning. Ook burgers moeten er aan bijdragen.' Dit is ook het hoofddoel van het Deltaplan Inburgering, waar hij dan ook groot voorstander van is. 'Ik hoop dat ik kan bijdragen aan het succes van het plan.'

Werktheater DenBos

'Vluchtelingen bestaan niet'

Drie jonge mensen op een groot podium. Een gemengd gezelschap dat een veel minder gevarieerd publiek drie kwartier gaat vermaken. De toehoorders bestaan vrijwel uitsluitend uit blanke, Nederlandse vrouwen. Toehoren? Nee, er moet gewerkt worden.

Scène een: twee jonge mensen solliciteren naar een baan en moeten tegelijkertijd op gesprek. De een is grensverleggend, de ander grensbehoudend. Welke kandidaat zou u kiezen? De zaal reageert: 'Een mix van beide zou het beste zijn. Behoud je eigen kwaliteiten, maar werk wel samen.'

Poëtisch

In een tweede scène zet het drietal treffend neer hoe je je voelt als je in een ander land terecht komt zonder paspoort, kennis van de taal of geld. De scène wordt haast poëtisch afgesloten met de volgende woorden. 'Vluchtelingen bestaan niet. Er bestaan alleen weggewaide mensen, weggeblazen door de wind, over de hele wereld. Waarom sterven in een vreemd land als je ook op de drempel van je eigen huis kan sterven?'

Discussie Wijkgerichte aanpak

Een kijkje achter de voordeur

Neem een prachtwijk van Ella Vogelaar, een groep jongeren en een inburgeraar. Voeg daar bij vertegenwoordigers van de gemeente, overheid en een woningcorporatie. Laat dit alles 45 minuten zachtjes koken. Resultaat: een pittige discussie over de wijkgerichte aanpak.

Wat hebben inburgering en prachtwijken met elkaar te maken? Veel, volgens het Deltaplan van minister Vogelaar. Er woont namelijk een flink deel van de potentiële inburgeraars in de veertig aandachtswijken. Een belangrijk deel van hen is vrouw en kan zich onvoldoende zelfstandig redden met de Nederlandse taal. Inburgering kan hen helpen uit hun achterstandpositie te komen. Maar dan moeten ze wel bereikt worden. Dit kan volgens het Deltaplan Inburgering met een wijkgerichte aanpak. Hoe zien de deelnemers aan de discussie dit voor zich?

Harrie Bosch (wethouder Utrecht): 'Er zijn teveel mensen die nog niet meedoen in de samenleving en weinig perspectief hebben. Ik zie dan ook veel in de combinatie van inburgering met scholing. Op wijkniveau ligt de

oplossing in fysieke herstructurering en het vergroten van de leefbaarheid. In onze wijk Overvecht hebben we ruim driehonderd huishoudens in flats bezocht om het contact tussen bewonersgroepen te vergroten. Hierdoor doen nu negentig personen mee aan activiteiten. Om dit soort initiatieven van de grond te krijgen moet er ruimte zijn voor eigen initiatief en "spontane" krachten.'

Elly van Kooten (VROM): 'Dat is inderdaad belangrijk, maar zorg wel voor goede afstemming: maak dus één persoon verantwoordelijk voor de uitvoering. Voor een wijkgerichte aanpak is verder een goede relatie met de woningcorporatie nodig. Zij zijn goed op de hoogte van wat er speelt in de wijk en welk gezin welke problemen heeft. Zij kunnen een kijkje achter de voordeur nemen. Stem vervolgens de informatie van de woningcorporatie af met de gemeente. Zo is tot een integrale aanpak te komen.'

Gerrit van Vegchel (Woonmaatschappij): 'Wij komen inderdaad voorbij de voordeur. Maar dan? We weten dan waar de problemen liggen, maar hebben nog geen oplossing voorhanden. Daar zijn we onvoldoende voor geëquipeerd. Dit is een zeer punt. De komende maanden moeten we uitvogelen hoe we tot een integrale aanpak komen voor problemen op de gebieden

wonen, zorgen, leren, werken en taal. Bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk onderdeel te maken van inburgering. Hier ligt een taak voor de overheid. Als woningcorporatie willen wij bijdragen door perspectiefvolle wijken te creëren.'

Henk Snoeken (VROM): 'Iemand is ingeburgerd als hij de taal spreekt en zich thuis voelt in zijn wijk. En meedoet, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk. Koppel inburgering daarom aan maatschappelijke activiteiten. Dit kan de gemeente doen via de duale trajecten. Zo komt het aanbod dicht bij huis en bereik je ook niet-werkenden, vooral vrouwen, die nu thuis zitten.'

De zaal laat zich ook niet ontbetuigd. Vooral de discussie over de regierol bij een wijkgerichte aanpak houdt de gemoederen bezig. Bij participatie en duale trajecten zijn veel verschillende partijen betrokken: welzijnsorganisaties, gemeenten, re-integratiebureaus en onderwijsinstellingen. Om elke persoon optimaal te laten meedoen is maatwerk nodig. En een creatieve aanpak. Dat is mogelijk door goed samenspel van al deze partijen. Tegelijkertijd is het belangrijk dat één partij de centrale regie houdt om efficiëntie te garanderen. Als dat lukt, zo luidt het advies van de zaal, kan iedereen – op zijn eigen manier – meedoen!

Discussie Bedrijfsleven en inburgering

Inburgeren op het werk: Ja! Maar hoe?

Een betaalde baan combineren met een inburgeringstraject: de wet biedt er steeds meer mogelijkheden voor. Maar is dit een goede combinatie? Wie heeft welke verantwoordelijkheid? En wie draait op voor de kosten? Lastige vragen. Deelnemers aan de discussie 'Bedrijfsleven en inburgering' zochten naar antwoorden.

Inburgeren op het werk is wenselijk. Daar zijn alle vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven het over eens. 'Wat heb je aan het leren van een taal, als je het niet toepast? Als iemand door werk meedoet aan onze maatschappij, gaat inburgeren - met een beetje hulp - vanzelf', zegt Ton Schoenmaeckers van MKB Nederland. 'De duale trajecten uit het Deltaplan Inburgering zijn daarom erg nuttig. Daar willen wij aan bijdragen. Bovendien is er een enorm tekort op de arbeidsmarkt. Alle werkgevers zijn dus blij met nieuwe werknemers.'

Felle reacties

Deze opmerking leidt meteen tot felle reacties uit de goed gevulde zaal. 'Geef mij dat lijstje

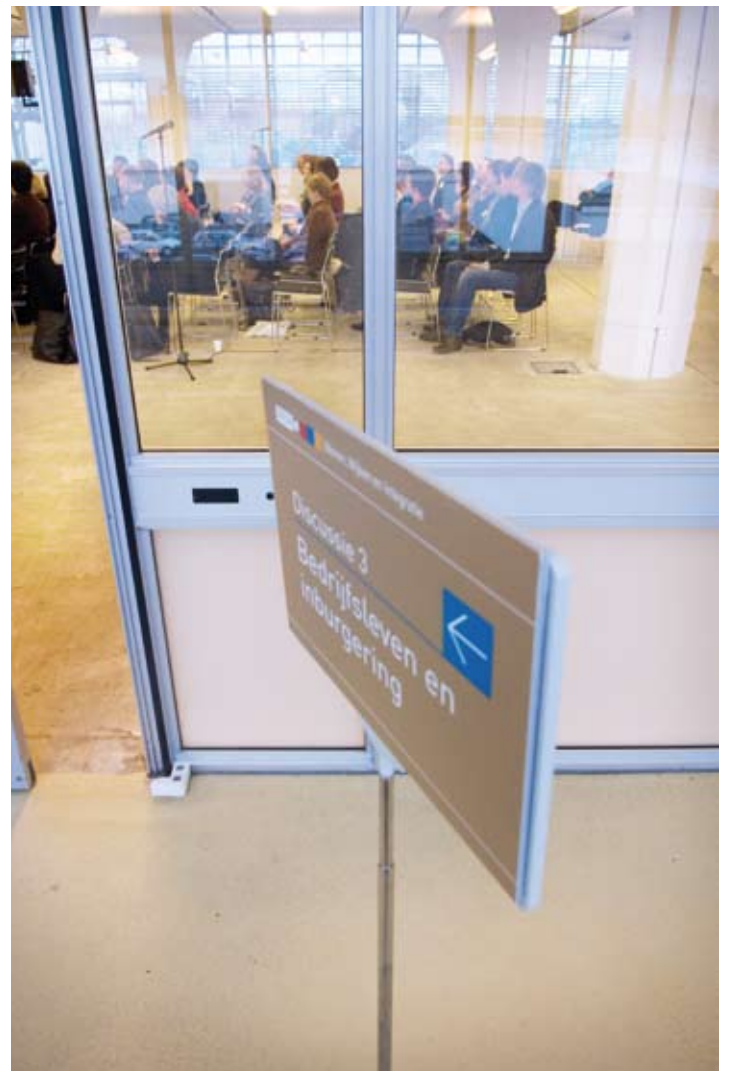
met werkgevers maar. Want ik zoek naarstig naar werk voor generaal pardonners', zegt een medewerker van Vluchtelingenwerk die het woord krijgt van discussieleider Jules Wilhelmus. Een re-integratieconsulent herkent dit probleem. Hij heeft al 250 sollicitaties voor een gediplomeerd boekhouder gedaan - zonder succes. 'Drie jaar geleden was er een discussie met hetzelfde thema', zegt een ander. 'Maar we zitten hier toch weer. Blijkbaar is er behoefte aan een Deltaplan op regionaal niveau om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te laten aansluiten.' Deze reactie wordt goed ontvangen door Gerard Weck van de Utrechtse Kamer van Koophandel. 'Gebrek aan kennis over de materie is voor werkgevers een belangrijke barrière om inburgeraars aan te nemen.' 'Daarom zijn slimme afspraken nodig met gemeenten en inburgeraars', geeft Sip Nieuwsma (VNO-NCW) als oplossing. 'Daar heeft de gemeente geld voor.'

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Ook deze opmerking laat de zaal niet ongestraft passeren. 'Bedrijven hebben zelf baat bij inburgering: ze krijgen er betere werknemers door. Een inburgeringstraject moet dus gewoon in werktijd kunnen plaatsvinden.' Na het over en weer toespelen van de zwarte piet lijkt er overeenstemming

te komen tussen de zaal en de vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven: het gaat over het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dit geldt voor alle partijen: gemeente, werkgever, school en inburgeraar. Geld blijkt ook niet de cruciale factor: de oplossing ligt in betere afstemming tussen de

publieke en de private sector. Als er meer samenwerking is, wordt maatwerk mogelijk. Hierin ligt volgens alle aanwezigen de sleutel tot meer participatie en succesvolle inburgering op het werk.

Huiskamersessie Inburgeringscoaches

Heft in eigen hand

Inburgering is van ons allemaal. Dus ook van de inburgeraars. En als je wilt meebeslissen moet je onderdeel worden van het systeem. Hoog opgeleide Turkse en Marokkaanse vrouwen van de tweede generatie hebben een eigen stichting opgericht onder het motto “vrouwen nemen het heft in eigen hand”.

‘Deze vrouwen willen niet meer aan de zijlijn staan maar zelf projecten van binnenuit gaan opzetten’, zegt Esma Salama, voorzitter en medeoprichtster van Stichting Interculturele Participatie en Integratie (SIPI). ‘Zij worden graag aangesproken op hun talenten en niet op hun beperkingen.’ SIPI verzorgt sinds 2005 de opleiding tot inburgeringscoach. De deelnemers weten goed waar het bij inburgering om gaat. Zij zijn ervaringsdeskundigen, niet alleen wat hen zelf betreft, maar ook betreft de generatie van hun ouders voor wie zij vaak ondersteunende taken vervullen. Dit inzicht in de doelgroep en in de problemen en mogelijkheden bij inburgering wordt tijdens de opleiding expliciet gemaakt en aangevuld met lessen in coachings-, didactische- en agogische vaardigheden.

Deelnemers met enige afstand tot de arbeidsmarkt, worden opgeleid voor een betaalde baan als coach, bijvoorbeeld bij ROC, commerciële taalaanbieders of re-integratiebedrijven. Ook doorstromen naar de post-hbo NT2 behoort tot de mogelijkheden.

Zelfde taal en achtergrond

De coaches in opleiding komen uit Irak, Iran, Marokko en Turkije en spreken de taal van inburgeraars. ‘Dat is vooral handig bij analfabeten’, vertelt coach in opleiding Zainab Makhlof. ‘Omdat ze les krijgen van een taalgenoot voelen ze minder schroom. De aanpak is heel laagdrempelig, daardoor ontstaat er gemakkelijker een vertrouwensband.’ Onder de aanwezige toehoorders zijn er NT2-docenten van de Haagse Mondriaan onderwijsgroep. ‘Wij zorgen er altijd bewust voor dat er een Nederlandse docent voor de klas staat’, merkt een van hen op. ‘We willen voorkomen dat er een “gezellig kletsklasje” ontstaat waarbij de Nederlandse taal maar bijzaak wordt.’

Brugfunctie

‘Natuurlijk moet je een grens trekken als docent’, reageert de Turkse coach in opleiding, Sifa Karlitepe. ‘Maar onze meerwaarde is juist dat wij een brugfunctie vervullen. Wij brengen niet alleen twee talen, maar ook twee culturen en samenlevingen bij elkaar.’ Als

NT2-docent krijg je er een collega bij’, vult docent en examinator Damayanti Gunawan aan. ‘Een coach die cursisten in hun eigen taal kan uitleggen hoe de Nederlandse taalregels werken. Maar ook hoe je dingen moet aanpakken in de Nederlandse maatschappij. Participatie is sneller en succesvoller door coaching vanuit de eigen gemeenschap. We hebben op korte termijn veel mensen nodig om de taalachterstand bij onze achterban weg te werken. Het voordeel van deze aanpak is dat je een aanzienlijk deel van het opleidingsprogramma voor docenten kunt overslaan. Je hoeft hen bijvoorbeeld niet te leren welke factoren van invloed zijn op de taalverwerking. Dat weten ze uit eigen ervaring.’

SIPI is in 2005 opgericht omdat veel zwarte, migranten en vluchtelingenvrouwen de verstandhouding tussen allochtonen en autochtonen willen verbeteren. Zij kunnen vanuit hun achtergrond een positieve bijdrage leveren aan het doorbreken van de nega-

tieve spiraal. In de gemeente Amsterdam startte de actie “vrouwen nemen het heft in eigen hand”. SIPI heeft twee projecten bedacht die het samenleven op basis van wederzijds respect mogelijk maken. Het project inburgeringscoaches traint vrouwen uit de eigen gemeenschap om inburgeraars te ondersteunen en te begeleiden bij het participeren en integreren in de Nederlandse samenleving en het verwerven van de Nederlandse taal. Het project de Czaar Bazaar is een combinatie van creativiteit, ondernemerschap, buurtwerk en vrouwenwerk. Dit project biedt vrouwen een omgeving om in hun eigen tempo activiteiten op te zetten die aansluiten bij hun interesses en capaciteiten.

'Oplossing ligt in maatwerk en samenwerking'

Op de bank met minister Ella Vogelaar

Aan de slag!

De kwaliteit van inburgering kan en moet beter. Marktwerking bij inburgeringscursussen en wijziging van de Wet inburgering zijn maatregelen om dit doel te bereiken. Minister Ella Vogelaar: 'Sinds 1 november 2007 bepalen gemeenten zelf wie zij een aanbod doen.'

De huiskamersessie Op de bank met minister Ella Vogelaar biedt gelegenheid om de minister over haar nieuwe inburgeringsbeleid aan de tand te voelen. De knusse ruimte stroomt binnen een mum van tijd vol met belangstellenden. Onder hen bevinden zich voornamelijk NT2-docenten van ROC's, private aanbieders van taalcursussen en gemeentelijke beleidsambtenaren.

Actieve benadering

Een medewerker van Taalbureau Mondo uit Vlissingen lanceert de eerste vraag. 'Door het nieuwe inburgeringsbeleid nemen mensen nu een afwachterende houding aan. Ze verwachten immers een aanbod van de gemeente. Als private taalaanbieder hebben wij daar last van.'

'Pak ze dan onder de arm en meld ze aan bij hun gemeente', antwoordt minister Vogelaar. 'Als bureau moet u inburgeraars actief benaderen, via bijvoorbeeld

het wijkcentrum.' De medewerker vraagt zich af of de leningsystematiek gaat verdwijnen. 'Wij geven vooral NT2-onderwijs aan zelfmelders. Op dit moment hebben zes van onze cursisten zelf een lening afgesloten. Die moeten ze de komende jaren afbetalen. Hoe zit het dan met hen?' De leningsystematiek blijft bestaan, zegt Vogelaar. 'Maar deze mensen, die zelf de verantwoordelijkheid hebben genomen voor hun toekomst, mogen geen "last hebben" van nieuw beleid. Gemeenten komen met een passende oplossing hiervoor.'

Werkgevers verleiden

'U pleit voor duale projecten. Hoe verleidt u de werkgevers om hieraan mee te werken', vraagt een medewerker van een re-integratiebureau. 'De wil is er bij alle partijen, maar de uitvoering stokt. Wij hebben 250 werkgevers aangeschreven in de regio, maar ontvingen geen enkele reactie.' Na de landelijke discussie over het ontslagrecht, wordt het tijd voor een landelijke participatiediscussie, stelt Vogelaar. 'Ik zie veel mogelijkheden bij werkgevers. Bedrijven uit de schoonmaak-, kinderopvang- en thuiszorgbranche snakken naar nieuwe werknemers.' Voor het re-integratiebureau heeft Vogelaar nog een tip: zorg dat je op lokaal niveau een goed netwerk opbouwt en betrek de ondernemersvereniging daarbij.

Marktwerking

'Wij hebben een grote aanbesteding verloren en moeten daarom mensen ontslaan. Dit komt ook doordat de markt van zelfmelders afneemt. Iedereen wacht nu op een aanbod van de gemeente', merkt een docent van ROC Drenthe op. Vogelaar begrijpt het probleem, maar staat toch

achter het idee van marktwerking bij inburgeringscursussen. 'De volledige keuzevrijheid tussen publieke en private aanbieders komt de kwaliteit van de inburgering zeker ten goede.' De ROC's hebben 122 miljoen euro van het kabinet gekregen om de gevolgen van de marktwerking op te vangen. Vogelaar vindt dat

ROC-docenten ook zelf de straat op moeten gaan om mensen te werven via basisscholen, moskeeën en wijkcentra.

De gemeente Weert heeft mensen snel en actief benaderd met een cursusaanbod, vertelt een gemeenteambtenaar. Achteraf bleek dat een aantal van hen niet onder de Wet inburgering viel. Zij moeten het cursusgeld dus zelf terugbetalen. De doelgroepen zijn niet helder omschreven in de wet. Vogelaar: 'Sinds de recente wetwijziging van 1 november 2007 valt iedereen die inburgeringsplichtig of -behoefstig is onder de regeling. Er is dus de mogelijkheid om iedereen een aanbod te doen. Ga dus aan de slag. Wacht als gemeente niet tot alle werkprocessen rond zijn.'

Goede intake

Vogelaar beëindigt de sessie met een oproep aan alle toehoorders. 'Zorg voor een goede intake, vraag inburgeraars wat ze willen op gebied van opvoeding, onderwijs, werk en ondernemerschap. Laat ze niet los na het inburgeringsexamen.' Eenmaal "uit de kleine kinderen" willen vrouwen graag werken. Als ze dan alweer jaren thuis zijn en opnieuw een re-integratietraject moeten doen, kost dat veel meer tijd en moeite. In 2009 worden alle gemeentelijke potjes samengevoegd. Dat maakt het nog gemakkelijker om een grote groep mensen te bereiken.

Workshop

Iedereen doet mee

Participatie is het toverwoord van het huidige kabinet. Directeur-Generaal van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Jan van den Bos: 'Als meer mensen meedoen groeit de economie, creëren we financieel draagvlak voor onze verzorgingsstaat en vergroten we de sociale samenhang.' Werk is een hele goede integrator.

Dit is kort samengevat de inleiding van de DG die verantwoordelijk is voor het project Iedereen doet mee (zie kader). De workshop in de nogal rumoerige serre van de Van Nellefabriek draagt dezelfde titel. Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het vergroten van de participatie. Wim Kuiper, lid directieraad van de VNG, legt de workshopdeelnemers uit dat er veel mooie dingen gebeuren in gemeenten, ondanks het 'gedoe' in Den Haag. 'Gemeenten moeten natuurlijk

geen last hebben van landelijke bureaucratie. Daarom is het prettig dat minister Vogelaar de lokale overheden de ruimte geeft. Zonder het beleid van haar voorgangster weg te gooien. Wij gaan aan de slag.'

Fantastisch mooi traject

Gemeenten werken zich een slag in de rondte, zoveel is zeker. Hoe staat het met de werkgevers? Zij vormen een onmisbare schakel in de participatie- en inburgeringsketen. Theckla Dekkers van zorgorganisatie Evean laat zien dat inburgering via het werk ook voordelen biedt voor werkgevers en klanten. Evean deed een pilot met vijftien vrouwen. Zowel afkomst als taalniveau varieerden sterk. 'Zo'n traject is duur, maar levert ook veel op. Je werknemers functioneren beter, het is erg goed voor je imago en je kunt personeel langer behouden. Bovendien hebben we het duale traject, wat we al hadden, in feite vernieuwd. Het is aangevuld met Kennis van de Nederlandse Samenleving, Burgerschap en Werk. Ik zag deze vrouwen stuk voor stuk groeien.'

Veertien vrouwen zijn nog steeds in dienst. Eén persoon is vertrokken, omdat ze ging verhuizen. Dekkers: 'Als deze veertien de vakopleiding hebben afgerond en goed functioneren, krijgen ze een aanstelling voor onbepaalde tijd. Het was een fantastisch mooi traject dat zeker navolging verdient in andere sectoren.'

Volle potjes

Dan volgen de vragen uit de zaal. 'Hoe is Evean omgegaan met de verschillende taalniveaus?' Dekkers vertelt dat Evean koos voor een hele pragmatische aanpak. 'Het niveau hebben we vooraf getoetst. Vrouwen die "achter bleven", kregen bijlessen.' De aanwezigen vragen zich ook af wat er met deze relatief laagopgeleiden gebeurt bij een stagnerende economie. Wim Kuiper voorziet niet veel problemen. 'De uitstroom van ouderen zal de komende jaren zorgen voor een nog grotere krapte op de arbeidsmarkt. Werkgevers kijken wel uit! Overigens zie ik bij hen een hele grote bereidheid om te investeren in scholing.' Jan van den Bos geeft vertegenwoordigers van gemeenten nog een tip: 'Lokale overheden moeten werkgevers prikkelen om trajecten te starten. En: maak gebruik van de financiële middelen die er zijn. Vaak blijven "potjes" vol. Met de komst van het participatiefonds worden financiële stromen meer gebundeld, dan wordt het nóg beter.'

Het project

Sociale samenhang is een van de pijlers van het huidige kabinetsbeleid. Sleutelwoord: betrokkenheid. En dat betekent meedoen. Participatie. De ambities van het kabinet zijn ondergebracht in het project Iedereen doet mee van het ministerie van SZW. Het project zorgt ervoor dat het Rijk haar afspraken met gemeenten en sociale partners op landelijk niveau nakomt. Uiteindelijk doel is mensen verder helpen richting werk en participatie. Meer info? www.szw.nl

Workshop

Inburgering in de SUWI-keten

Re-integratie en inburgering. In sommige gevallen zijn ze onlosmakelijk met elkaar verbonden. Er zijn immers inburgeraars die een uitkering ontvangen. Naast hun inburgeringstraject moeten ze re-integreren. Dat vergt een naadloze aansluiting van beide 'werelden'. En daar schort het hier en daar nog aan. Tijd voor een goed gesprek.

Tof Thissen is een geboren leider. In het dagelijks leven voorzitter van Divosa én het Algemeen Keten Overleg. Tijdens de manifestatie – bijna als vanzelf – voorzitter van de workshop Inburgering in de SUWI-keten. Centrale thema: iedereen is het er over eens dat re-integratie en inburgering naadloos op elkaar moeten aansluiten. Vooral vanuit het oogpunt van de klant. Maar in de praktijk valt hier nog een wereld te winnen. Thissen wordt, waar nodig, bijgestaan door zijn AKO-collega's Annette Dümig van UWV en Hanneke Berben van het CWI.

Rotterdamse afspraken

Hoe ziet de dagelijkse praktijk er uit? Regina Pak en Jaap Scheele zijn ervaringsdeskundigen. Pak werkt bij de gemeente

Rotterdam en Scheele is verbonden aan het UWV aldaar. Tijdens de workshop laten ze zien hoe beide organisaties samen bevorderen dat inburgeringsplichtige UWV-cliënten daadwerkelijk duale trajecten inburgering – re-integratie krijgen aangeboden. Het UWV – verantwoordelijk voor re-integratie – maakt gebruik van door de gemeente ingekochte gecombineerde trajecten die ook voor cliënten van de sociale dienst worden ingezet. Wel zo gemakkelijk. Inburgeringsplichtigen worden opgespoord door bestanden te vergelijken. Wie tijdens zijn traject aan het werk gaat, kan zijn cursus in de avonduren afmaken. De zaal heeft veel belangstelling voor de gemaakte afspraken, ook wat de financiering vanuit het UWV betreft. In Rotterdam financiert UWV het re-integratiedeel van de gecombineerde trajecten terwijl de gemeente het inburgeringsdeel betaalt.

Korte lijnen

Rond Stadskanaal in Groningen werken de gemeente, het ROC en het SW-bedrijf nauw met elkaar samen bij inburgeringstrajecten in combinatie met leerwerk-stageplekken en training on the job. Betty Schutrups, Annie Martens en Silvana Braschi vertellen enthousiast over deze werkwijze. Het traject op weg naar werk combineert intensieve taaltrainingen en het aanleren van de Kennis van de

Nederlandse Samenleving met het ontwikkelen van beroepscompetenties, taalvaardigheden en sociale vaardigheden op de werkvloer. Het ROC levert het onderwijs en het SW-bedrijf een goede infrastructuur met diverse vakspecifieke afdelingen. Maar uiteraard zijn ook stages bij reguliere bedrijven voor inburgeraars mogelijk. Anders dan in de grote steden zijn de aantallen beperkt en de lijnen vaak kort en informeel. Ook met het CWI en het UWV.

Algemeen Keten Overleg

In het Algemeen Keten Overleg (AKO) worden tussen CWI, UWV en gemeenten (vertegenwoordigd door VNG en Divosa) afspraken gemaakt over de samenwerking binnen de keten voor werk en inkomen: de zogeheten SUWI-keten. Het AKO is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van geïntegreerde dienstverlening volgens de toonkamerprincipes. Samenleving betekent dit: de klant centraal. In 2008 start een ambitieus programma om dit in zoveel mogelijk bedrijfsverzamelgebouwen in Nederland te realiseren. Daarnaast zal op ongeveer 5 lokaties worden geëxperimenteerd om inburgering in de geïntegreerde dienstverlening in te vlechten. Het AKO begint eind januari met de werving van deze lokaties.

Workshop Slim inburgeren

Succesvolle werving met onorthodoxe middelen

Hoe vullen we de lege klassen bij taalaanbieders? De Haagse wethouder Rabin Baldewsingh en zijn Rotterdamse collega Orhan Kaya weten daar wel raad mee. Tijdens de workshop "Slim inburgeren" lichten zij hun onorthodoxe maatregelen toe.

Rabin Baldewsingh, wethouder Burgerschap, Deconcentratie, Leefbaarheid en Media in Den Haag en zijn Rotterdamse collega Orhan Kaya van Participatie & Cultuur hebben zich grondig in de uitvoering verdiept. Vanwege de stagnerende instroom bij de taalaanbieders, besloten zij in het najaar van 2007 extra wervings- en promotieactiviteiten te organiseren. Ook wisten zij het gemeentelijke proces van werving tot en met plaatsing aanzienlijk te verkorten.

Cachet

De zondagse openstelling van het Haagse stadhuis blijkt zo'n onorthodox middel te zijn waarmee een succesvolle werving van inburgeraars is verzekerd. 'Zondag is een dag die voor de doelgroep heel goed uitkomt', vertelt Baldewsingh.

'Inburgeraars kunnen hun partners meenemen, wat het proces en de acceptatie versnelt. En als locatie heeft het stadhuis net iets meer cachet.' Ook de voorlichtingsbus doet het goed. Deze gaat in beide steden de wijk in om de mensen in hun eigen omgeving informatie te kunnen verschaffen. 'Den Haag en Rotterdam komen naar je toe', grapt Baldewensingh.

In Rotterdam zijn vooral taal-aanbieders actief in de werving van inburgeraars. Docenten van taalaanbieders zetten zich in om de intakes en assessments bij gemeenten te versnellen. Ook zijn veel maatschappelijke zelforganisaties (organisaties

van de doelgroep) en taalambassadrices (ervaringsdeskundigen) betrokken bij de werving.

Stroperige procedures?

Bij het thema "stroperige" gemeentelijke procedures weten de wethouders goed tegen elkaar op te bieden. De termijnen tussen werving en plaatsing op een inburgeringsvoorziening zijn van zestien weken naar één, hooguit twee weken teruggebracht. De gemeente Rotterdam verbeterde het administratieve proces rondom het OGO (Opvoedings, Gezondheid en Onderwijs)-traject. 'De vrouwen worden direct na de werving in een taalgroep geplaatst en worden niet meer van loket naar

loket gestuurd om alle procedures te doorlopen', vertelt Kaya trots. 'Het werkt stimulerend dat de vrouwen al taalonderwijs volgen terwijl alle formaliteiten daarna geregeld worden.' Baldewensingh vindt het belangrijk dat alle inburgeraars in zijn stad zich Hagenees voelen en meedoen. De gemeente biedt inburgeraars een stadspas (de ooievaarspas) waarmee zij tegen korting gebruik kunnen maken van allerlei (culturele) voorzieningen. Onder de naam 'Haagse Nieuwe' zingt een Haags inburgeraarskoor typische Hollandse liedjes. Ook een voetbalwedstrijd van de Haagse voetbalclub ADO (Den Haag) behoort tot de inburgeringsactiviteiten.

'Wat zingen de koorleden dan dat de inburgering bevordert?' vraagt dagvoorzitter Mailyn Hai-mee, directeur van de Directie Inburgering en Integratie. 'Ik krijg een heel apart gevoel van binnen, als ik je aankijk lieve schat', antwoordt de Haagse wethouder.

Infomarkt druk bezocht

Snuffelen en netwerken

Inburgeren is een serieuze (nood)zaak. Maar het creëert ook een 'markt' die weer resulteert in een informatiemarkt. Na een vol ochtendprogramma met bevlogen speeches, prachtig danstheater, mooie rubberlaarzen en een inspirerend filmpje was er ruim de tijd voor een rondgang langs de vele standjes. 'We staan hier naast de toiletten, dus aanloop genoeg.'

Maar liefst dertig standjes tot de nok toe gevuld met interessante informatie. Toepasselijke lokkertjes als pepernoten en schuimpjes zijn eigenlijk niet nodig. Het is druk! Bezoekers van de manifestatie hebben in de pauze alle tijd om advies te vragen of in de talrijke folders te snuffelen. 'En te netwerken', vult een van de standhouders aan.

Zadkine heeft het origineel aangepakt. De afdeling Educatie van dit Rotterdamse ROC geeft letterlijk kleur aan inburgering door mensen een puzzelstukje op een zwart-witfoto te laten leggen. Tezamen vormen de stukjes een kleurenfoto van een inburgeraar. Beloning: een verantwoorde chocoladeletter. Een symbolische verwijzing naar de Nederlandse taal en cultuur.

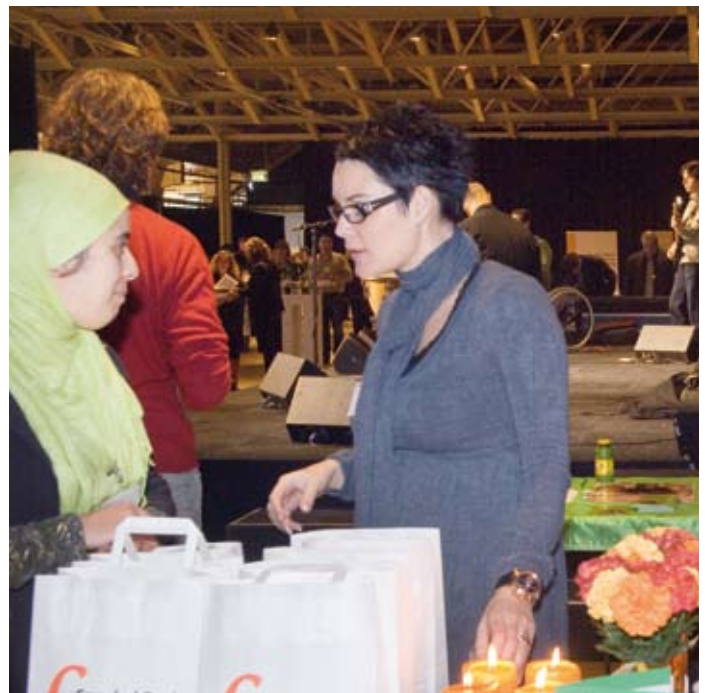
Ruimte

José Haen van Zadkine hoopt deze dag vooral nieuwe opdrachtgevers te ontmoeten. 'Misschien komen we vandaag in contact met andere gemeenten in de regio, waarvoor wij de inburgering mogen gaan organiseren'.

Anke Chekroun van de gemeente Nijmegen is ook aan het shoppen. 'De nieuwe Wet inburgering is pas sinds 1 januari van kracht. Het is ingewikkelde materie die je niet zomaar kunt toepassen. Dat kost tijd. Er valt nog veel te verbeteren. De vereenvoudigingen van minister Vogelaar zijn zeer welkom. Tegelijkertijd zijn het veranderingen die weer een tijdinvestering vergen van gemeenten. Overigens ben ik erg blij met de aandacht die er nu is: inburgeren is "iets" van alle Nederlanders.'

Suikermuis

De sfeer op en rondom de infomarkt is uitstekend. Dat heeft niet in de laatste plaats te maken met de opzweepende livemuziek: het is lastig om niet te swingen. Mensen voor het podium deinen mee, een enkeling gaat daadwerkelijk met de voetjes van de vloer.

Vlak naast het podium staat de stand van ITpreneurs. Het bedrijf zocht twee jaar geleden de samenwerking met het Instituut voor Taalonderzoek en Taalonderwijs Anderstaligen (ITTA), een expertisecentrum voor Nederlands als Tweede taal en onderdeel van de Universiteit van Amsterdam. Het resultaat: Nederlands aan het werk. Nancy Steutel van ITpreneurs: 'Het is een eigentijds inburgeringsprogramma waar eigenlijk alles inzit: e-learning, praktijkopdrachten, een echte soapserie, groepslessen, examenvoorbereiding en coaching.' Het programma gaat uit van de eindtermen van het inburgeringsexamen. Veel bezoekers van de stand zijn geïnteresseerd in de uitgave Klaar voor inburgering?! Een haast vuistdik examenvoorbereidingsboek met handige checklists, waarvan minister Vogelaar tijdens de beurs het eerste exemplaar in ontvangst nam. Andere geïnteresseerden kunnen het boek bestellen. Ter plekke, onder het genot van een suikermuis.

Debat

Van Confectie naar Maatwerk

Maatwerk moet, zo blijkt tijdens het debat over dit onderwerp tijdens de manifestatie. Toch zijn er ook vragen. Kijken naar behoeftes, kansen en capaciteiten klinkt 'gemakkelijk', maar hoe doe je dat? Een sfeerimpressie.

Het onderwerp leeft: alle zestig stoelen zijn bezet. Drie prominente sprekers bijten het spits af. In vier minuten tijd zetten Ilhan Akel van het Nederlands Centrum Buitenlanders, Piet Boekhoud, CvB-voorzitter van het Albeda College en Rogier Derks van FourstaR-Overbruggen hun visie over het onderwerp neer. Akel pleit voor een goede samenwerking met de gemeenten. De rolverdeling moet duidelijk zijn en de gemeente moet zich vooral niet bemoeien met de inhoud van het onderwijs. Boekhoud breekt vervolgens een lans voor beroepsopleidingen in het kader van inburgering. Vooral Derks valt op. Zijn visie is voor de NT2-wereld ongewoon commercieel: aanbieders moeten samenwerking zoeken met andere partners die kunnen helpen bij het wegwerken van eventuele knelpunten. Te denken valt daarbij aan samenwerking met

schuldhulpverlening, jeugdzorg, maatschappelijk werk enz. Voorinvesteren behoort tot de mogelijkheden.

Vertrouwen

Tijdens het debat dat volgt, blijkt dat bijna alle deelnemers vóór maatwerk zijn. De kanteeling die het Deltaplan Inburgering maakt, valt kennelijk in goede aarde. Maar de zaal heeft ook een aantal vragen en opmerkingen. 'Wat doen we met de huidige contracten die gemeenten en taalaanbieders hebben afgesloten?' De taalaanbieders weten hun frustratie goed te formuleren: 'We hebben zo laag mogelijk geboden. Nu moeten we voor datzelfde bedrag ineens maatwerk leveren.' Het antwoord van gemeenten is glashelder: 'Als taalaanbieders iets hebben aangeboden voor een te laag bedrag, kunnen wij daar niets aan doen.' Andere vragen hebben betrekking op de examenprofielen. 'Zijn twee profielen, straks aangevuld met een profiel Ondernemers, wel voldoende om echt maatwerk te kunnen leveren?' De zaal is opbouwend kritisch. Tijdens de laatste stemming blijkt dat de neuzen nog steeds dezelfde kant op staan. Het Deltaplan Inburgering verdient het volste vertrouwen.

Ministerie van VROM →

staat voor ruimte, milieu, wonen, wijken en integratie. Beleid maken, uitvoeren en handhaven.

Nederland is klein. Denk groot.

Colofon

Deze publicatie geeft een impressie van de manifestatie 'Deltaplan Inburgering: vaste voet in Nederland', gehouden op maandag 3 december 2007. In deze weergave zijn niet alle sessies opgenomen.

Nuttige sites

- www.vrom.nl, dossier inburgering en integratie;
- www.handreikinginburgeringgemeenten.nl

Nieuwsbrief Deltaplan Inburgering

De digitale nieuwsbrief Deltaplan Inburgering geeft informatie over de voortgang en de activiteiten in het kader van het Deltaplan Inburgering. Aanmelden kan via www.vrom.nl/inburgering